

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Verschijnt maandelijks, behalve in augustus.
Samengesteld door de Stichting voor Econo-
misch Onderzoek der Universiteit van Am-
sterdam*

A. ACCOUNTANCY

III. LEER VAN DE ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE

Elektronische Datenverarbeitung

R ü e g g, D r. M. — Het streven bij de (elektronische) informatieverwerking is gelegen in een zodanige rangschikking en bewerking van gegevens, dat de bedrijfsleiding zich in haar besluitvorming kan beperken tot het zg. uitzonderingsbeleid, terwijl de eenvoudige routinebeslissingen zoveel mogelijk rechtstreeks moeten volgen uit het informatiesysteem zelf.

De schrijver geeft een overzicht van de meest bekende technieken op het gebied van de elektronische informatieverwerking, zoals de geheugentechniek (in volgorde van toegankelijkheid: ponskaarten, magneetbanden, magneetkernen en magneetvliezen). Met betrekking tot de opbouw van een informatiesysteem merkt de schrijver op dat het doelmatig is om de eenheden voor verwerking, resp. het in- en uitvoeren van de gegevens en resultaten, gescheiden te houden en harmonisch op elkaar te projecteren, omdat het verwerken veel sneller gaat dan de andere fasen. Door deze scheiding is het mogelijk, verschillende problemen tegelijkertijd te verwerken („off-line”) in plaats van na elkaar („on-line”), hetgeen de capaciteitsbenutting verbetert. De koppeling tussen de diverse in- en uitvoereenheden en de verwerkingseenheid kan bv. gelegd worden door middel van magneetbanden.

De elektronische informatieverwerking vormt een onderdeel van de steeds verdergaande administratieve automatisering, waarbij in de bewerkingsfasen vóór de beleidsbeslissing zoveel mogelijk arbeidskrachten worden bespaard. Dit zou verklaren dat de Europese landen met de krapste arbeidsmarkt het hoogste aantal geïnstalleerde computers hebben per miljoen werkzame personen (Zwitserland 35, Zweden 28, België en Nederland elk 20). Ultimo 1961 waren in de gehele westerse wereld ongeveer 10.000 eenheden in gebruik, waarvan 1600 in Europa. De verwachting voor eind 1969 bedraagt 18.000 eenheden.

A III - 3
E 738.4

Industrielle Organisation, 1964 nr. 4

The impact of EDP on audit techniques

H o o p e r, D. W. — De invoering van de elektronische informatieverwerking heeft op zichzelf nauwelijks invloed op de functie van de interne accountant. Indien deze zich echter bewust is van de wezenlijke grondslagen van zijn taak, zal hij zijn werkwijze aanpassen aan de gewijzigde omstandigheden. Hij dient zich er derhalve van te overtuigen dat het toegepaste systeem aan de eisen voldoet, d.w.z. dat de juiste te verwerken gegevens worden gekozen, dat het systeem een ingebouwde controle heeft en dat de juiste, voor de bedrijfsleiding bruikbare informatie wordt verschaft. Andere taken zijn het controleren van de oorspronkelijke registratie van de transacties, het toezicht houden op het EDP-systeem opdat de doelstellingen bereikt worden en tenslotte het eventueel corrigeren van de interpretatie. Het artikel bevat voorts enkele praktische voorbeelden en een aantal aanwijzingen, onder meer voor de organisatie van een dergelijk elektronisch centrum.

A III - 3 : III - 4
E 738.4 : E 741.23

The Internal Auditor, spring 1964

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

II. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE ALS WETENSCHAP

Forschung in der Industrie

S c h ü c k h e r, D r. F., en H. — In dit artikel worden enkele algemene aspecten van

het industriële onderzoek behandeld, gebaseerd op in het experimenteel natuurwetenschappelijk onderzoek verworven ervaringen. Gericht op basis- en ontwikkelingsonderzoek, streeft men naar het verwerven van kennis, verbetering van de produktkwaliteit en het vinden van nieuwe produkten.

Practisch experimenteren, logisch denken en „intuïtieve vonken” vormen de hoekstenen van het onderzoek, waarbij het nog de vraag is of de vonken in beginsel wel te onderscheiden zijn van het denkwerk; zeker is, dat zij zonder denkroutine minder frequent optreden.

Teneinde ten volle profijt te kunnen trekken van het reeds tijdens diens opleiding geëfend vermogen tot onderzoek van de academicus, dient men bij de organisatie van het onderzoekwerk rekening te houden met specifieke behoeften van deze categorie medewerkers, mede in verband met het door de toenemende specialisatie steeds meer voorkomende groepsonderzoek. Voor de groepsleider spruit hieruit tevens een communicatie-taak voort.

Alhoewel normale bedrijfseconomische overwegingen een rol spelen, o.a. bij de geprojecteerde investeringen, kan men over de rentabiliteit van onderzoekingen eerst op langere termijn iets zeggen, terwijl het dan nog moeilijk is te onderscheiden tussen het effect van het onderzoek en dat van de toepassing. Bovendien wijzen de schrijvers op het aspect van de maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Ba II - 1
E O12.40

Industriële Organisation, 1964 nr. 4

How practical are scientific techniques?

B o n i, G. M. — De toepassing van wetenschappelijke methoden bij de oplossing van praktische problemen leidt alleen dan tot resultaten wanneer de probleemstelling geschiedt door iemand met kennis van de praktijk. Het vinden van nieuwe oplossingen is geen kwestie van toepassen van wetenschappelijke technieken alleen, maar in de eerste plaats een zaak van het onderkennen van de mogelijkheid om op een bepaald terrein deze technieken toe te passen. Hiervoor is praktische kennis nodig. Enkele voorbeelden, zoals het toepassen van lineaire programmering in een papierfabriek en het gebruik maken van een model bij inventarisbeheer, illustreren deze opvatting. Bij elke wetenschappelijke benadering gaat men uit van een veronderstelling. Om tot nieuwe oplossingen te komen is het nodig, dat de veronderstellingen waarop de oplossing berust, kritisch worden gezien, waarna opnieuw wetenschappelijke technieken kunnen worden toegepast.

Ba II - 2
E O12.41

The Internal Auditor, spring 1964

The Use of Games in Business Training

G r a n t, A. J. C. — Tijdens zijn theoretische opleiding oefent de student in de economie veelal uitsluitend met wijzigingen van één geïsoleerde variabele. Als trainee in een bedrijf is hij slechts een getuige bij de besluitvorming en heeft niet de gelegenheid experimenteel werkzaam te zijn. Het beslissingsspel biedt de mogelijkheid in deze lacune te voorzien. Door een serie van complementaire spelen kan de student kennis nemen van het geheel van krachten dat het bedrijfsresultaat bepaalt en enige ervaring opdoen in het manipuleren met die krachten. Van groot belang acht de schrijver de mogelijkheid om in de loop van het spel beslissingen te herzien, temeer omdat het spel veelal in groepsverband, elke groep een bedrijf vormend, wordt uitgevoerd. De schrijver is derhalve van mening dat in elke voortgezette bedrijfsopleiding deze beslissingsspelen moeten worden opgenomen.

Ba II - 4 : VI - 16
E O31 : E 641.22

The Accountant, 4 april 1964

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Systems engineering

S c h u l t z, G. V. — De in dit artikel behandelde nieuwe analysetechniek van systeemconstructie wordt omschreven als het proces van de selectie en de rangschikking in een integraal patroon van de doelstellingen, de produktietechnieken en -middelen teneinde te komen tot een optimale uitvoering en beheersing van een als geheel ingewikkeld produktieproces. De uitwerking vindt plaats door middel van modellen.

Terwijl de opzet in wezen niet nieuw is, wordt de toepassing ervan aanmerkelijk bevorderd door de mogelijkheden welke de elektronische informatieverwerking biedt. De computer wordt veelal als een noodzakelijk hulpmiddel beschouwd. Daarbij wordt echter opgemerkt dat zonder voorafgaande systeemanalyse de toepassing van elektronische informatieverwerking veelal leidt tot een belangrijke overcapaciteit gedurende de eerste twee

jaar, mogelijk zelfs tot 80%. Een andere in dit artikel geciteerde stem uit de praktijk merkt overigens op dat een grotere mate van automatisering beslist niet het enige antwoord is op de vraag naar optimale capaciteitsbenutting.

De conceptie van systeem-constructie vormt de grondslag van nieuwe analysetechnieken zoals Monte Carlo, lineaire programmering, simulatie, PERT. Het artikel besluit met een overzicht van de gedurende de laatste twee jaar in *Factory* verschenen artikelen over dit onderwerp.

Ba III - 2
E 76

Factory, april 1964

Network management techniques

In het maartnummer van *Factory* besteedt de redactie tezamen met deskundigen aandacht aan moderne hulpmiddelen bij de planning, schematisering en beheersing van ingewikkelde projecten. Deze technieken, bv. PERT (Program Evaluation and Review Technique) en CPS (Critical Path Scheduling), geven door middel van een pijldiagram of netwerk de volgorde en onderlinge relatie aan van de elementen van het project. Aldus wordt een als geheel gecompliceerde taak, bv. het brengen van een nieuw produkt, afgebroken tot een aantal eenvoudige elementen in een logische volgorde. Vooral voor de topleiding is een dergelijk visueel overzichtelijk systeem van belang.

De schrijvers vermelden o.a. de voordelen, de beperkingen, de toepassingsmogelijkheden en de daartoe vereiste voorbereidingen alsmede de plaats van de computer en tevens in welke gevallen van deze machine geen gebruik behoeft te worden gemaakt. Naast enige praktische toepassingen volgt tenslotte de uitwerking van een zestal netwerkdiagrammen, onder meer met betrekking tot de invoering van een nieuw produkt, de aanloopperiode van een nieuwe fabriek en de beleidsopvolging.

Ba III - 2 : VI - 16
E 76 : E 641.22

Factory, maart 1964

Netzwerkanalysen (PERT und CPM) als Mittel der Planung

H o l z e r, P r o f. D r. H. en F. K a r l i n g, C i v. E k o n. — De schrijvers behandelen in dit artikel de betekenis van de netwerkanalyse voor een der taken van de bedrijfsleiding bij diens investeringsprojectie, nl. het tijdig en doelmatig plaatsvinden van de investeringen. Daartoe worden alle onderdelen van het investeringsproject nauwkeurig beschreven naar hun vereiste tijdsduur en kosten, van welke vervolgens netwerkdiagrammen worden opgesteld. De CPM-techniek (Critical Path Method) werkt met één tijdschatting, de PERT-methode kent drie tijdwaarden, waaruit een gewogen gemiddelde wordt berekend.

Aan de hand van tijd- en kosten-netwerkdiagrammen volgt men het verloop van het investeringsproject, waardoor het mogelijk wordt aan de niet „in de pas lopende” deelactiviteiten (zg. kritische activiteiten) bijzondere aandacht te schenken. Het geheel van deze kritische activiteiten vormt de kritische weg (CPM). Bij de kosten-netwerkanalyse kent men naast het normale diagram een alternatieve opzet voor het geval van een versnelde uitvoering van een of meer onderdelen.

Behalve als hulpmiddel, bij grote projecten tezamen met computers, voor het kiezen van de optimale investeringsprocedure, is de netwerkanalyse dus tevens bruikbaar als controle-middel bij de uitvoering.

Ba III - 2
E 76 : E 641.231.1

Die Wirtschaftsprüfung, 15 maart 1964

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Some Thoughts on Depreciation

S h a w, J. C. — Er wordt de laatste tijd veel aandacht geschonken aan het verband tussen het gepubliceerde winstbedrag en het deel daarvan dat voor dividenduitkering beschikbaar wordt gesteld. Ter beoordeling van de winst en het voor uitkering bestemde winstdeel is het noodzakelijk dat de vaststelling van één der grootste posten op de resultatenrekening, de afschrijving, op een juiste en realistische basis berust.

Na op de noodzaak gewezen te hebben de traditionele algemeen aanvaarde grondslag ter bepaling van de afschrijving, de historische uitgaven, te herzien, worden achtereenvolgens problemen behandeld verband houdende met voorzieningen ter instandhouding van het vermogen, het toenemend aandeel van de afschrijvingen in de winst bij voortschrijdende mechanisatie („gearing effect”), investeringsfaciliteiten, een belastingreserve en subsidies.

De schrijver komt tot de conclusie, dat de aandeelhouders niet voldoende ingelicht worden over de betekenis van bepaalde balansposten. Hij doet een achttal aanbevelingen,

zoals een meer algemeen gebruik van een vervangingsreserve, vermelding van de geschatte kosten van vervanging tegen lopende prijzen, aanduiding van de geschatte gemiddelde gebruiksduur van de bedrijfsoutillage en de gemiddelde leeftijd per groep gelijksoortige activa, bekendmaking van het omzetcijfer, een meer algemeen gebruik van een belastingreserve.

Ba IV - 6 : III - 3
E 136.341.3. : E 771

The Accountants Magazine, mei 1964

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Financiering van de bedrijfshuishouding en continuïteit in de productie

Misset, Dr. H. A. J. F. — Continuïteiten en discontinuïteiten in de productie zijn van fundamentele betekenis voor de grootte van de uiteindelijke vermogensbehoefte. De kennis van de voortgezette ontwikkeling der productie is mede om deze reden onmisbaar voor de vaststelling van de van iedere soort vermogen benodigde hoeveelheid. De voorziening met permanent of langdurig tijdelijk vermogen is alleen doelmatig op grond van de continuïteit die in de productie bestaat. Naarmate bovendien het diversiteitsverschijnsel sterker werkt, dient ook een toenemend deel van de vermogensbehoefte door eigen vermogen te worden gedekt.

Behalve door de omvang van de voorraden worden de benodigde hoeveelheden vermogen ook bepaald door de prijzen van de goederen. Toepassing van de theorie der vervangingswaarde bij stijgende prijzen leidt tot minder grote vermogenstekorten dan calculatie op basis van de uitgaafprijzen.

Teneinde tegemoet te komen aan de bijzondere financieringsvoorzieningen tengevolge van veelal omvangrijke groeidiscontinuïteiten, hebben zich bijzondere vermogensvormen ontwikkeld zoals het anticipatiekrediet en de converteerbare obligatie.

Tenslotte betoogt de schrijver dat de onzekerheid over de continuïteit in de productie tot bijzondere maatregelen noopt; een ervan is het in de begroting onderscheiden van alternatieve ontwikkelingsmogelijkheden en van ieder de gevolgen voor de financiering te bepalen.

Ba V - 2 : VI - 2 *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, mei 1964*
E 321 : E 612.12

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Voorwetenschap

Uniken Venema, Prof. Mr. C. Æ. — Naar aanleiding van een der in het zg. Jenkins Report (Report of Company Law Committee) behandelde onderwerpen, nl. een wettelijke regeling in verband met transacties in eigen aandelen door directeurs of commissarissen en in het bijzonder ten aanzien van misbruik van voorwetenschap, vraagt de schrijver zich af of in Nederland behoefte bestaat aan soortgelijke bepalingen als voorkomen in het Anglo-Amerikaanse recht.

Een algemeen wettelijk voorschrift betreffende de openbaarheid van het aandelenbezit van „insiders” acht de schrijver te ongenueanceerd en niet gewenst, zolang niet van de noodzaak van rigoureuze maatregelen is gebleken; het past bovendien slecht in het kader van de Nederlandse effectenhandel waarin het aandeel op naam moeilijk verhandelbaar is. Ook suggereert een dergelijke regeling ongewild dat op „andere tipkrijgers” niet de morele plicht zou rusten van hun voorwetenschap geen gebruik te maken. Tenslotte zou de openbaarheid van effectentransacties door „insiders” er toe kunnen leiden dat bv. beleggingsdeskundigen hieruit conclusies trekken.

Positief staat de schrijver tegenover een regeling betreffende de juridische consequenties van het behalen van winst door gebruik van voorwetenschap. Een duidelijke morele norm met strafsancie zal z.i. zowel een afschrikkende als een opvoedende werking hebben.

Ba VI - 3 : V - 2 *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, mei 1964*
E 624 : E 324.22

Value analysis moves into plant operations

Mazel, J. L. — Het in groepsverband plaatsvindend systematisch vergelijkend onderzoek van de bedrijfskosten en middelen ter verlaging ervan, werd voor het eerst toegepast in 1947 in de Verenigde Staten en wel in de sector van de inkoop. Sedertdien werd het werkteerrein uitgebreid tot een groot aantal productiefasen, waarbij met name in het materiaalgebruik kostenverlagingen van 50% mogelijk bleken. Ook in de opslag- en onderhoudsfuncties vindt deze methode toepassing.

De analyse-groep kan op verschillende wijzen worden samengesteld. De meest voorkomende formatie is de groep - ad hoc, samengesteld voor een bepaald object uit deskundigen van de ontwerp-, productie-, inkoop-, en kwaliteitscontrole-afdelingen, onder leiding van een coördinerende waarde-analist. Deze methode biedt het voordeel dat op den duur vele medewerkers kennis maken met de waarde-analyse. De tweede vorm betreft een permanente afdeling, welke vaste staf samenwerkt met desbetreffende afdelingspecialisten.

Als enkele van de voornaamste hindernissen bij de uitvoering noemt de schrijver het verkrijgen van nauwkeurige kostengegevens en het doen aanvaarden en doorvoeren van middelen ter verbetering. Dit tweede punt geldt niet in de laatste plaats voor de bedrijfsleiding.

Ba VI - 13
E 643.0

Factory, april 1964

Scientific Management Control

Mac Phee, D r. E. D. — De schrijver behandelt in dit artikel de planning, de organisatie en het bestuur als elementen van het bedrijfsbeleid. Vele van de hiervoor gebruikte middelen zijn nog altijd van kwalitatieve aard. Het is het doel van het wetenschappelijke bedrijfsbeleid om het aantal en de betrouwbaarheid van de kwantitatieve hulpmiddelen te doen toenemen. De interne accountant kan hier een belangrijke bijdrage leveren door het vaststellen van kwantitatieve maatstaven, het ontwerpen van betere controle-systeem en door zich vertrouwd te maken met de werkwijze van door hem te adviseren en te controleren afdelingen, zoals de personeel- en de verkoopafdeling.

In zijn conclusie stelt de schrijver dat, ook al zou de wetenschap van het bedrijfsbeleid even gedetailleerd worden als bv. die van de geneeskunde, steeds de „oude” beleidsfactoren hun betekenis blijven behouden, zoal niet vergroten: karakter, vertrouwen winnen, besluitvaardigheid, leiderschap, rechtvaardigheid enz.

Ba VI - 16
E 641.22

The Internal Auditor, spring 1964

The Anatomy of Control

Sawyer, L. B. — Uit de verschillende omschrijvingen van het begrip „control” blijkt de algemeen geldende opvatting dat dit middel van bedrijfsbeleid steeds samen hangt met en gericht is op het verwezenlijken van de doelstellingen van het bedrijf. De schrijver denkt in dit verband dan ook aan alle in het bedrijf ontworpen middelen om de bedrijfsactiviteiten te richten, te beheersen, te besturen en te controleren, zoals organisatieschema's, standaards, instructies, begrotingen, prognoses en werkzaamheden van de interne accountant. Vooral op deze laatste functie gaat de schrijver dieper in, omdat de interne accountant in het volgen van de uitvoering van het beleid een sleutelpositie inneemt. Hij moet de voornaamste doelstellingen kennen, alsmede de middelen welke ter verwezenlijking ervan nodig zijn. Hij moet deze middelen beproeven op hun doeltreffendheid en doelmatigheid en zonodig de bedrijfsleiding van de tekortkomingen op de hoogte stellen. Tenslotte beklemtont de schrijver het belang van in duidelijke bewoordingen gestelde accountants-rapporten; het gebruik van begripsmatige terminologie in plaats van een concrete uitleg kan er toe leiden dat de bedrijfsleiding geen juist beeld krijgt van de werkelijke gang van zaken.

Ba VI - 16 : A III - 4
E 641.223 : E 741.23

The Internal Auditor, spring 1964

L'automatisme, la recherche opérationnelle et la décision de l'entrepreneur

Hartmann, D r. G. — Activiteitenonderzoek en automatisering, mede oorzaken van de recente wetenschappelijke en technische vorderingen, bieden ook goede mogelijkheden voor de besluitvorming door de ondernemer. Zij stellen hem in staat tot experimentele besluitvorming (simulatie), nauwkeurige berekening van alternatieve mogelijkheden en meting van de draagwijdte van fictieve beslissingen. Op deze wijze zou de ondernemer in staat zijn, zonder improvisatie en met aanzienlijk minder risico dan voorheen, zodanige besluiten te nemen dat produktie tegen de laagstmogelijke kosten, resp. met het hoogstmogelijke resultaat, mogelijk zal worden.

Ba VI - 16 : VI - 12
E 641.22 : E 641.25

Schweizerische Zeitschrift für Kaufmännisches Bildungswesen,
april 1964

Die numerische Steuerung

Tandler, D r. Ing. W. S. — Numerieke besturing van bv. werktuigmachines houdt in het door middel van een ponsbandsysteem automatisch doen uitvoeren van een reeks, eventueel steeds verschillende bewerkingen. Deze uit de Verenigde Staten van Amerika

afkomstige techniek bevindt zich, wat Europa betreft, nog in het beginstadium. De schrijver meent echter dat in de toekomst, indien meer bekend is over de bedrijfseconomische aspecten, de volautomatische fabriek zeker van de numerieke besturing gebruik zal maken. Meer dan bij massaproductie werken de voordelen - personeelbesparing, productiever-snelleng en kwaliteitsverbetering - door bij serie- en stukproductie.

De beste perspectieven opent de numerieke besturing, in combinatie met computer-systemen, van een geheel productieproces. Een dergelijke toepassing vereist echter een volledige reorganisatie van het productieproces, op basis waarvan men een beeld kan vormen van de totale rendabiliteit. Het probleem van de numerieke besturing is dan ook in wezen een organisatieprobleem met als uitgangspunt een bedrijfsprojectie op langere termijn. In de Verenigde Staten bestaat reeds een tendens naar geïntegreerde numerieke stuursystemen.

Ba VI - 19
E 641.232

Industriële Organisation, 1964 nr. 4

Automatische Programmierung numerisch gestuurter Werkzeugmaschinen

Egli, J. — De invoering van numeriek gestuurde werktuigen in de metaalverwerkende industrie bracht moeilijkheden met zich mee op het gebied van de programmering, i.c. bij het vervaardigen van de ponsbanden. Vele werkstukken hebben nl. een uiterst ingewikkeld werktuig-coördinatensysteem, bovendien moeten de ponsbanden meermalen gecontroleerd worden: een enkele fout hierin maakt het werkstuk waardeloos.

De oplossing is het inschakelen van een computer, bv. met het in dit artikel besproken systeem Autospot (automatic system for positioning tools) dat een groot deel van het rekenwerk en de vervaardiging van de ponsbanden voor haar rekening neemt. Deze computer is op eenvoudige wijze van informatie te voorzien en is tevens in staat, door middel van zijn geheugen, ponsbanden voor series van bewerkingen of voor slechts op enkele punten gewijzigde bewerkingen, met een minimum aan extra-informatie af te leveren.

Een belangrijk voordeel is de veel kortere voorbereidingstijd, waarin vrijwel geen fouten kunnen worden gemaakt. De computer signaleert namelijk de fouten, die men bij de programmering zou maken, direct als „onlogisch”. Bovendien kan de computer voor vele verschillende werktuigen gebruikt worden, ook al werken die met andere ponsbandcodes.

Ba VI - 19 : A III - 3
E 641.232 : E 738.4

Industriële Organisation, 1964 nr. 4

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Stok achter de deur

In dit redactionele artikel worden enige opvattingen over het stakingsrecht en over arbitrage in arbeidsgeschillen besproken.

Prof. Mr. P. Borst is van mening dat de geboorte van het Nederlandse stakingsrecht plaatsvond bij het zg. Panhonlibco-arrest van 15 januari 1960. Hoewel de Hoge Raad toen overwoog dat staking in beginsel wanprestatie is, oordeelde zij niettemin dat hiervan geen sprake is indien de werkweigering naar de heersende rechtsovertuiging redelijkerwijze verantwoord is.

Daarentegen blijft Prof. Mr. N. E. H. van Esveld van mening (vgl. „De werkstaking in onze sociale verhoudingen”) dat van een stakings„recht” geen sprake is, maar dat de vrijheid van staken dient te worden opgevat als de erkenning van een stilzwijgende afspraak. Hij pleit verder voor de instelling van een door de voorzitter van de S.E.R. te benoemen tripartite bemiddelingsraad.

In een onlangs verschenen rapport van het Convent van Christelijk-Sociale Organisaties inzake arbitrage in arbeidsgeschillen wordt de oprichting voorgesteld van een „Instituut van goede diensten” voor het bedrijfsleven, waarbij het bestuur bipartite samengesteld dient te worden uit vertegenwoordigers van de centrale werkgevers- en werknemers-organisaties. Tevens worden vijf procedures genoemd, om een conflict tot een oplossing te brengen, t.w. het advies, het aanwijzen van een onpartijdige derde, de benoeming van een Raad van Adviseurs, het bindend advies ofwel arbitrage en tenslotte in spoedeisende gevallen een voorlopige beslissing door de voorzitter, gevolgd door een bindend advies.

De redactie meent dat de tripartite bemiddelingsraad van Van Esveld meer perspectief biedt dan het bipartite conventsorgaan. In ieder geval lijkt een spoedige bezinning op deze vragen geboden.

Ba VII - 4 *Gids voor personeelsbeleid, arbeidsvraagstukken, sociale verzekering, mei 1964*
E 225.5

Erratum

In het meummer van deze jaargang, blz. 203, 6e regel van onder, gelieve men i.p.v. „Distintegration” te lezen „Disintegration”.